पञ्चपदार्थी

४५३३

4533

F = 25

।पचपदार्थी॥ ॥उद्योगिनं पुरुषसिंहमुपैति लक्ष्मी दैवं हि दैवमिति कापुरुषा वदंति॥

॥दैवं निहत्य कुरु पौरुषमात्मशक्त्या यत्ने कृते यदि न सिध्यति कोत्र दोषः॥२

॥ श्री ॥ ॥श्रीभुवनेश्वर्यै नमः॥ ॥ ॥

पसन्दिलाल

नारायणपाचाकणश्राध/

धाराकरी

श्लो० ५००

॥२५॥ ॥५॥

॥ॐ श्री गणेशाय नमः॥ ॥ अथ इष्टिः प्रारभ्यते॥ अथ वैकल्पिकानि॥ आहवनीयो
द्धरणं॥१॥ ममाग्ने इत्यग्न्याधानं॥२॥ अध्वर्युकर्तृकं वा वपनं वा॥३॥ उत्तमे काले व्रतोपा
यनं॥४॥ अग्ने व्रतपत इति मन्त्रेण॥५॥ आरण्याशनाभावः॥६॥ पूर्वपक्षे वेदुलत्यग्रहणं॥७॥
तदा गार्हपत्यागारे शयनं॥८॥ पूर्वेण ब्रह्मणो गमनं॥९॥ अपरेणास्योत्तरतः पात्रासा
दनम् अधर्यौ पालाशाः समित्परिधयः॥१०॥ परिस्तरणसादनं॥११॥ अग्निहोत्रहवण्याः
प्रतपने प्रत्युष्टमिति मन्त्रः॥ वैणवं शूर्पं त्या॥१२॥ प्राच्याग्रहणं॥१३॥ सारस्वतग्रहणाभावः॥
ह्रुपविद्धं॥१५॥ अङ्गिरसी खुलूखलस्थापनं॥१६॥ हविरावपनीते वाग्विसर्गः॥१७॥ आ
हवनन मयीषः॥१८॥ नहस्तौ फलिकरणं॥१९॥ वितस्त्यन्तिकपालोपधानं॥२०॥ अन्तर्वेद्युदक ॥२४
ग्रहणं॥२१॥ मस्याप्रथयनं॥२२॥ समदद्भिरभिमर्शनं॥२३॥ उपवेषेणाभिवासः॥२४॥ अपरिमि

नावेदिः॥२५॥प्राक्प्रवरणा॥२६॥आमूलोच्छेदनस्वनन॥२७॥पुरीषादानानिर्मंत्रेण॥२८॥प्रो
क्षणप्रेषः॥२९॥अष्टादशेध्मः॥३०॥प्रणीतादक्षिणेनाहरणं प्रोक्षणेप्रैषः॥३१॥स्रुक्
स्रुवप्रतपने प्रत्युष्टमितिमंत्रः॥३२॥वेदाग्रप्रासनमुत्करे॥३३॥आज्यावेक्षणमे
र्योः॥३४॥आज्यग्रहणे सत्वन्मंत्रः॥३५॥प्रवरह्वेदिस्तरणं॥३७॥नूतनीकपा
लांजनी॥३८॥आश्वलायनहोत्रं॥३९॥अग्नयेसमिध्यमानायेतिप्रैषः॥४०॥आरम्भ
मवबाधनं॥४१॥पंचदशसामिधेन्यः पंचदशनीविदः॥४२॥प्रांचावाघारौ॥४३॥इध्म
संनहनं गृहीत्वा आवरणं॥४४॥आर्षेयवरणं॥४५॥होतृनामग्रहणं सुपां श्रु॥४६॥
पंचप्रयाजाः॥४७॥वाजिस्यनुमंत्रणी॥४८॥समिद्धतमे आज्यभागौ॥४९॥व्रीहिर्णां
पुरोडाशो॥५०॥त्रिरवदानं॥५१॥पिप्पलमात्रं प्राशित्रं यवमात्रं वा॥५२॥उभयत आज्यं॥५३

प्रास्त्रति प्राशित्रहरणं।५७। अध्वर्युः संवरेण प्रदानं ५८। अत्र प्राशित्रभक्षणं।५९। होतु
रंगुल्यभिघारणं।६०। मंत्रेण प्रस्तरपवित्रस्थापनं।६१। प्रतिष्ठेति ब्रह्मणः प्रवचनं।६२।
पत्नीसंयाजार्थं गार्हपत्यं प्रति आगमनं।६३। इडांतं पत्नी वत्सु द्वादशभिरंगुष्ठपर्वमध्यमाक्षं
ध्यमाक्षंको: परिलिखयस्य नेर्थः संयाजपंचप्रक्रमी।६६। होतुरंगुल्ययहणं।६७। हो
तुराहवनीयसमिदाधानं।६८। दिवीत्यादि विष्णुक्रमणं।६९। अग्ने गृहपतयइति
गार्हपत्योपस्थानं।७०। कर्मापवर्गे ब्रह्मणो ॐ उपस्थानपूर्वकं समित्प्रक्षेपः।। इतिदै
कल्पिकानि सप्तादिस्मरणं।। इषेत्वादिषु मंत्रेषु दश प्रणवसहितेषु याः क्रियास्त
त्र विवस्वानृषिः प्रजापतिर्देवता सर्वाणि छंदांसि सर्वाणि यजूंषि प्रदेतेत्व ॥१२॥
मीणि विनियोगः। अथ देवताभिध्यानं।। विहितं।। त्रिनोदितं।। एकत्रं पात्रं यं गुलिप्रका
सेनेनइत्याप्या। अथाघारदेवते प्रजापतिइंद्र। अथ प्रयाजदेवताः समिधस्तन्न

नपातं नराशंसं वा॥ इडः बर्हिः॥ अग्निं॥ सोमं॥ अग्नीषोमौ अग्नीषोमौ॥ देवान् आज्यपान्॥
अग्निं स्विष्टकृतमाज्येन॥ पंच प्रयाजाः॥ अथाज्यभागदेवते॥ अग्निं सोमं च वा या॥ आ
प्यायतां वा चतुर्गृहीतेनाज्येनोच्चैः॥ अथ प्रधानदेवताः॥ अग्निं अष्टाकपालेन पुरोडाशेन
व्रीहिद्रव्यकेण वा प्रकृतिकेणोच्चैः॥ अग्नीषोमौ चतुर्गृहीतेनाज्येनोपांशु॥ अग्नीषोमौ
एकादशकपालेन पुरोडाशेन॥ विष्णुं चतुर्गृहीतेनाज्येनोपांशु॥ इन्द्राग्नी द्वादशकपाले
न पुरोडाशेनोच्चैः॥ सान्नाय्यदेवता इन्द्रं दधिपयोभ्यामुच्चैः॥ वरुणं वा॥ शेषादग्निं स्वि
ष्टकृतं॥ अनुयाजदेवताः॥ देवं बर्हिषं देवं नराशंसं देवमग्निं स्विष्टकृतं देवान्
आज्यपान् तेनाज्येन॥ विश्वान्देवान्॥ जुहूपभृत्संस्रवैः॥ एता देवता आहवनीये॥ अथ गा
र्हपत्ये पत्नीसंयाजदेवताः॥ सोमं त्वष्टारं देवानां पत्नीः॥ अग्निं गृहपतिं चतुर्गृहीतेनाज्ये
नोपांशु॥ अग्निमदब्धायुमशीततमं स्रुवसंस्रवैः॥ एता देवता गार्हपत्ये॥ अथ दक्षिणाग्नौ॥

अग्निं संवेशपतिं सरस्वतीं यशो भगिनीं जुहू स संगृह्णीते नाज्येन। अग्निं पृष्टलेपैः एता॥
देवता दक्षिणाग्नौ। वातं घौ वाज्येनाहवनीये एता देवता अग्निम्भि कर्म एव हं यक्ष्ये। ॥१॥
आचांतो निषद्धशिखो दर्भपाणिः संकल्प्योद्धरणविहरणस्थ्यादिस्मरणादेवताभिध्या
नाग्न्यन्वाधानब्रह्मवरणप्रणीताप्रणयनपरिस्तरणपात्रासादनानि कुर्यात्॥ उपा
त्तदुरितक्षयार्थं परमेश्वरप्रीत्यर्थं दर्शपौर्णमासाभ्यामहं यक्ष्ये। श्री॥ ॥दत्ताधान
स्य प्रथमपौर्णमास्याप्रतिपदि मातृपूजापूर्वकमाभ्युदयिकं श्राद्धं ततोन्वारंभणी
या पुनः पंचभूसंस्कारं कृत्वाउद्धरणं। तत्र तो वक्ष्यौर्णमासेनाहं यक्ष्ये। दर्शेन वा॥ उ
त्तमे कालेव्रतोपायनी॥ अग्न्यन्वाधानी॥ शेषमध्वर्युः प्रत्ययेन॥ षट्समिधो गृहीत्वा॥
अग्निमष्टाकपालेन पुरोडाशेन॥ अग्नीषोमावेतराज्येन॥ अग्नीषोमावेकादशकपा ॥३॥
लेन पुरोडाशेन॥ सद्योहं यक्ष्ये। तत्र पंचदशो वज्रः। श्री हि भियागः यवै वा॥ अन्वा
दर्शे विशेषः॥ विष्णुमंतराज्येन। इंद्रं सान्नाय्येन [illegible] मुख्यानंतरं दोहः चतुष्टयं॥ स्नेहपात्रं॥

स्थालिं ॥ अंतर्द्धानत्तरणं शाखया पवित्रं वा ऐं इंद्धयिष्यहरणे ॥ अग्नये जुष्टं गृह्णामि ॥ प्रोक्षणे चाधिकः ॥ एकत्वान्न निर्देशः ॥ अप्रणीतावा दोह्यः ॥ पूर्ववत् ॥ दध्यानयनाभावः ॥

हार्यो दक्षिणावैकल्पिक पदार्थानी यथाकालं यथाभ्यासात्करणं मम मा च पदः ॥ ओं ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेधानास्तं च पुषेम ॥ मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण एतेनाजे ये मे स्याहवनीये समिधमादधाति ॥ दक्षिणी द्वितीयां ॥ एवं गार्हपत्य दक्षिणाग्न्योः समिद्द्वयं ब्रह्मासने ॥ ब्रह्मयजमानयोः ॥ २ ॥ प्रणीतापर्यादौ ब्रह्मवरणे यो गमिति से ॥ आहं यज्ञस्य ॥ तत्र ॥ ओं भूपते भुवनपते महतो भूतस्य पते ब्रह्माणं त्वा वृणीमहे ॥ ७ ॥ ब्रह्मणः स्थानोजपति ॥ अहं भूपतिरहं भुवनपतिरहं महतो भूतस्य पतिर्भूर्भुवः स्वर्देव सवितरेतं त्वा वृणते बृहस्पतिं ब्रह्माणं तदहं मनसे प्रब्रवीमि मनो गायत्र्यै गायत्री त्रिष्टुभे त्रिष्टुब्जगत्यै जगत्यनुष्टुभेऽनुष्टुप्प्रजापतये प्रजापतिर्विश्वेभ्यो देवेभ्यो बृहस्पतिर्देवानां ब्रह्माहं मनुष्याणां ॥ वाचस्पते ऽयज्ञं गोपाय ॐ गोपायामि ॥ अपरेणाहवनीयं दक्षिणातिक्रमति याहेदेधिषव्यादनस्त्विष्टान्यस्य स

हनेसीदयोस्मत्साकतरः।ब्रह्मसदनमीक्षेते ब्रह्मसदनात्स्र निरस्यतिनिरस्तःपायासदनेनयंदि
षः।उदकोपस्पर्शनं।।इदमहंबृहस्पतेःसदसिसीदामिप्रसूतोदेवेनसवित्रा
नदन्मयेप्रब्रवीमिनह्यायवेतस्मृथिव्यै।।ब्रह्मसदनात्आहवनीयमभिमुखउपविशति।।वाग्य
तआनुयाजप्रसवाद्रूगपरिहरणादिवा।।गार्हपत्यमुत्तरेणोदपात्रंनिधायालभते।।ॐभूत
स्वाभूतंकरिष्यामि।।ब्रह्मन्नपःप्रणेष्यामि।।यजमानवाग्यंयच्छ।।ॐप्रणययज्ञंदेवतावर्द्धयत्वंना
कस्यपृष्ठेयजमानोअस्तु।।सप्तऋषीणांसुकृतांयत्रलोकस्तत्रेमंयज्ञंयजमानंचधेहि।।ॐप्र
णयाँ।।ॐकस्त्वायुनक्तिसत्वायुनक्तिकस्मैत्वायुनक्तितस्मैत्वायुनक्ति।।दक्षिणोत्तरीस्प्यरिस्ती
पुरस्तात्प्रथमं।।द्विशःपात्राणिसंसादयति।।यजमानोवा।।स्फ्याग्निहोत्रहवण्यौ।।स्फ्यःकपालं
शम्याकृष्णाजिनं।।उलूखलमुसलं।।दृषदुपलं।।पात्रीपवित्रच्छेदनानिच।।पवित्रेउवेषश्च।।आज्यस्था
ल्युपसर्जनीपात्रेच।।अश्मामुष्टिरन्वाहार्यपात्रंच।।विहितृणामभिश्च।।योक्त्रंस्रुवश्च।।जुहुपभृच्च।।४।।
ध्रुवासंनहनावच्छादनानिच।।परिधयोविधृत्यौच।।आज्यंपुरोडाशपात्र्यौच।।होतृषदनंश्रुता
×अतोरणाहवनियं संप्रतिनिदधाति।।५
मृताबरोहामिस्तामधुमत्तमो।।इंवतीर्मधुनापयो।।संराधनस्यमातये।।

वदानेव॥ ॐ अथ पर्षं प्राशित्रहरणेव॥ अन्वाहार्यतंदुलान्तर्धानकटश्च॥ पूर्णपात्रं प्रदेसमिद्ध॥ इ
ध्माबर्हिषो रूपकल्पनं षडेवत्तं वा॥ गार्हपत्यस्य पश्चात्स्रुच्योपहितायां पात्र्यामोषधकरणं॥
शूर्पाग्निहोत्रहवण्याद्दानं॥ ॐ कर्मणे वां वेषाय वामदेदे॥ वाचंयच्छति॥ प्रतपनं॥ ॐ प्रत्युष्ट
रक्षः प्रत्युष्टा अरातयः॥ उदकोपस्पर्शनं॥ गच्छति॥ ॐ उर्वन्तरिक्षमन्वेमि॥ धूरीप्रारोहणानि
पात्रीबिलेजपति॥ ॐ धूरसि धूर्व धूर्वन्तं धूर्व तं योऽस्मान्धूर्वति तं धूर्व यं वयं धूर्वामः॥ ॐ दे
वानामसि वह्नितमं सस्नितमं पप्रितमं जुष्टतमं देवहूतमं॥ अह्रुतमसि हविर्धानं दृंह
स्व माह्वार्मा ते यज्ञपतिर्ह्वार्षीत्॥ ॐ विष्णुस्त्वा क्रमतां॥ प्रदक्षिणे हवीष्यानु॥ ॐ उरुवातायभवं॥
ॐ अपहतं रक्षः॥ उदकोपस्पर्शनं॥ आलभते॥ ॐ यच्छन्तां पञ्च॥ मलिंगं ह्णाति॥ ॐ देवस्य त्वा
सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यामग्नये जुष्टं गृह्णामि॥ प्रथमः॥ द्वितीयः॥ तृतीयः॥
तूष्णीं वा चतुर्थं॥ ॐ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यामग्नीषोमाभ्यां जु
ष्टं गृह्णामि॥ प्रथमः॥ द्वितीयः॥ तृतीयः॥ तूष्णीं चतुर्थं॥ यथादेवतमन्यत्॥ शेषाभिमर्शनं॥

का०
१७

ॐ ऋतायं त्वा नारानये परिशेषयामि । प्राङ्गी ह्रते । ॐ स्वराभिविख्येषं । उख्यानं । ॐ दृंहंतां
दुर्याः पृथिव्यां । गच्छति ॐ उर्वंतरिक्षमन्वेमि । अपरगास्य पश्चात्सादयति । ॐ पृथि-
व्यास्त्वा नाभौ सादयाम्यदित्या उपस्थे अग्ने हव्यं रक्ष । ॐ इध्मासमावप्रशीर्णग्रावनं-
तगर्भौ कुशौ द्विन्ना छिनत्ति । पवित्रे स्थो वैष्णव्यौ । ह वियहं एषामपः नेत्वाता भ्यामुत्पुनाति ।
५ ॐ सवितुर्वः प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः । तास्त्वानंत योः स
र्व्वस्त्वादद्भिरेनो दिंगयति । ॐ देवीरापो अग्रेगुवो अग्रेपुवो ग्रेद्य ममघ यज्ञं नयता
ग्रेयज्ञपतिं सुधातुं यज्ञपतिं देवयुवं । पुष्मा इन्द्रो वृणीत वृत्रतूर्ये यूयमिन्द्रमवृणी
ध्वं वृत्रतूर्ये । ॐ प्रोक्षितास्थ । तासामोपहृणं हविः । ब्रह्मन्नपः प्रोक्षिष्यामि । ॐ प्रोक्ष
ह्लं देवतावर्द्धयत्वं नाकस्य पृष्ठे यजमानो अस्तु । सप्तऋषीणां सुकृतां यत्र लोकस्त ॥ ५ ॥
त्रेमं यज्ञं यजमानं च धेहि । ॐ प्रोद । ॐ अग्नये त्वा जुष्टं प्रोक्षामि । ॐ अग्नीषोमाभ्यां त्वा

नुक्षं प्रोक्षामि ॥ यथा दैवदेवतनमंन्यत ॥ पात्राणि प्रोक्षति ॥ ॐ दैव्याय कर्मणे शुंधध्वं देवयज्या
यै यद्वो शुद्धाः पराजघ्नुरिदं वस्तच्छुंधामि ॥ वज्रं ॥ तमेवं गृहीत्वा ॥ कृष्णाजिनोलूखलमु
सलशम्याद्दृषदुपल शूर्प पात्रस्रुप्रवेषकपालानि ॥ आज्यस्थाल्यादीनां यथासादिता
नां पात्राणां प्रोक्षणं ॥ असंचरे प्रोक्षणीनिधानं ॥ कृष्णाजिनादानं ॥ ॐ शर्मासि ॥ अप
पात्रे स्थितो वधूनोति ॥ ॐ अवधूतं रक्षोवधूता अरातयः ॥ उदकोपस्पर्शनं ॥ प्रत्यग्री
वमास्तृणाति ॥ ॐ अदित्यास्त्वगसि प्रतित्वादितिर्वेत्तु ॥ सव्यामश्रेण्यां निदधात्युलूखलं ॥
ॐ अद्रिरसि वानस्पत्यः प्रतित्वादित्यास्त्वग्वेत्तु ॥ उलूखले हविरावपति ॥ ॐ अग्ने
स्तनूरसि वाचो विसर्जनं देववीतये त्वा गृह्णामि ॥ मुसलमादत्ते ॥ ॐ बृहद्ग्रावासि वानस्पत्यः ॥
अवदधाति ॥ ॐ सइदं देवेभ्यो हविः शमीष्व सुशमि शमीष्व ॥ ॐ हविष्कृदेहि ॥ ॐ हविष्कृदेहि ॥
ॐ हविष्कृदेहि ॥ ३ ॥ हविष्कृदेनेवाग्विसर्जनः ॥ अग्री -- आहंतीति त्रिः शम्यया द्विर्दृषदं समुल
(दुपलं ॥)

ॐ कुक्कुटोसि मधुजिह्व इषमूर्ज्जमावद त्वया वयं संघातं संघातं जेष्म ॥ तूष्णीं कंडयति ॥ अ
ग्नीध्रः ॥ शूर्पमादत्ते ॥ ॐ वर्षवृद्धमसि ॥ हविरुद्वपति ॥ ॐ प्रति त्वा वर्षवृद्धं वेत्तु ॥ निष्पुनाति ॥ ॐ
परापूतं रक्षः परापूता अरातयः ॥ उदकोपस्पर्शनं ॥ ॐ वायुर्वो विविनक्तु ॥ तुषसमर्पणं ॥ पुनः
कंडनं वितुषीकरणं ॥ अध्वर्युस्तुषान्निरस्यति ॥ ॐ अपहतं रक्षः ॥ उदकोपस्पर्शनं ॥ पात्रमामं
त्रामभिमंत्रयते ॥ ॐ देवो वः सविता हिरण्यपाणिः प्रतिगृभ्णात्वछिद्रेण पाणिना ॥ त्रिः फली
करोति ॥ फलीकृत्य कणान्निदधाति ॥ पृथगुपधाने युगपत् ॥ कृष्णाजिनमादत्ते ॥ ॐ शर्मा
सि ॥ अपेत्यपात्रे भ्योवधूनोति ॥ ॐ अवधूतं रक्षोवधूता अरातयः ॥ उदकोपस्पर्शनं ॥ अ
स्तीर्णं उपवेषमादत्ते ॥ ॐ धृष्टिरसि ॥ अंगारान्वावः करोति ॥ ॐ अपाग्ने अग्निमामादं जहि नि
ष्क्रव्यादं सेध ॥ प्रत्यग्ग्रीवमास्तृणाति ॥ ॐ अदित्यास्त्वगसि प्रति त्वादितिर्वेत्तु ॥ सव्याश्रुन्यनि ॥६॥
दृषदं निदधाति ॥ ॐ धिषणासि पर्वती प्रति त्वादित्यास्त्वग्वेत्तु ॥ शम्यां गृहीत्वा समुदीनानामुपदधाति ॥
ॐ दिवस्कंभनीरसि ॥ उपलादानं ॥ ॐ धिषणासि पार्वतेयी प्रति त्वा पर्वती वेत्तु ॥ ॐ धान्यमसि धि

च्छिनु हि देवान् संह्वला नोप्यपिनह्यि प्राणाय ह्येति प्रतिमं त्रं॥ ॐ प्राणाय त्वापिनह्यि॥ ॐ उदानाय त्वा
पिनह्यि॥ ॐ व्यानाय त्वापिनह्यि॥ अदितिष्टे कपालोपधानी॥ अङ्गारमादत्ते॥ ॐ आदेवयजं वह
कपालेनावच्छादयति॥ ॐ ध्रुवमसि पृथिवीं दृंह ब्रह्मवनि त्वा क्षत्रवनि सजातवन्युपदधामि
भ्रातृव्यस्य वधाय॥ ॐ अग्ने ब्रह्म गृभ्णीष्व॥ ॐ धरुणमस्यन्तरिक्षं दृंह ब्रह्मवनि त्वा क्षत्रवनि स
जातवन्युपदधामि भ्रातृव्यस्य वधाय॥ पश्चात्॥ ॐ अग्ने ब्रह्म गृभ्णीष्व॥ ॐ धर्त्रमसि दिवं दृं
ह ब्रह्मवनि त्वा क्षत्रवनि सजातवन्युपदधामि भ्रातृव्यस्य वधाय॥ पुरस्तात्॥ ॐ अग्ने ब्रह्म गृभ्णी
ष्व॥ ॐ विश्वाभ्यस्त्वाशाभ्य उपदधामि॥ दक्षिणतः॥ ॐ अग्ने ब्रह्म गृभ्णीष्व॥ दक्षिणमितः द्व॥
उत्तरतो द्व॥ उपधानं प्रादक्षिण्येन॥ ॐ चित स्थोर्ध्वचितः॥ ॐ अग्ने ब्रह्म गृभ्णीष्व॥ सर्वेषु क
पालेषु॥ एवमेकादशाग्नीषोमीयस्य॥ अधिकं दक्षिणतः॥ अङ्गारैरभ्यूहनं॥ ॐ भृगूणामङ्गि
रसां तपसा तप्यध्वं॥ अध्वर्युः अविष्टेषषणी॥ ब्राह्मणा आज्यानि वपः॥ ॐ महीनां पयोऽसि॥ अग्नी
दुपसर्जन्यधिश्रयति॥ यजमानस्य वेदबन्धः॥ ॐ वेदोऽसि येन त्वं देव वेद देवेभ्यो वेदोऽभवस्तेन म

संवेदोभ्याः॥ ब्रह्माजिने प्रोहृनि। ॐ दीर्घामनु प्रसितिमायुषे धां देवो वः सविता हिरण्यपाणिः
प्रतिगृभ्णात्वछिद्रेण पाणिना॥ इदंतं चतुष्पादइदे॥ पात्र्याः ॐ संपवित्रायां पिष्टान्यावपति॥
ॐ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां ॐ संवपामि॥ प्रणीतास्य प्रणी
तुपविशत्यंते वेदिवोपसर्जनीरानयत्यन्यः पवित्राभ्यां प्रतिगृह्णाति। ॐ समापऔषधीभिः समो
षधयो रसेन॥ सं ॐ रेवतीर्जगतीभिः पृच्यंतां ॐ संमधुमतीर्मधुमतीभिः पृच्यंतां॥ ॐ हविः स
जोति॥ ॐ जनयत्यै त्वा संयौमि॥ पुरोडाशबंधनं। अवदानकरणी। ॐ इदमग्नेः ॐ इदमग्नीषो
मयोः॥ यथादेवतनमंन्यत्॥ आज्यं पुरोडाशानां युगपदधिश्रयणं॥ ब्रह्माज्यमधिश्रयति॥
ॐ इषे त्वाधिश्रयामि॥ अध्वर्युः प्रथमं पुरोडाशं वज्रोपग्रहेण। ॐ घर्मोसि विश्वायुः॥ अ
ग्नीद्द्वितीयं कुशोपग्रहेण॥ ॐ घर्मोसि विश्वायुः॥ प्रथयति॥ ॐ उरु प्रथा उरु प्रथस्वोरु ते ॥७॥
यज्ञपतिः प्रथतां॥ अङ्गारमभिमृशति सहस्त्रिवो॥ ॐ अग्निष्टे त्वचं मा हिंसी॥ रपिष्टलेपाप
नयनं॥ पात्रं गुलिप्रक्षालनं॥ पर्यग्निकरणं॥ ॐ अंतरितं रक्षो अंतरिता अरातयः सहाज्यं पर्या वर्जे॥

उदकोपस्पर्शनं ॥ श्रपणं ॥ ॐ देवस्त्वा सविता श्रपयतु वर्षिष्ठेऽधिनाके ॥ आलंभनं ॥ ॐ मा भेर्मा सं
वि[illegible]क्थाः ॥ ॐ अतमेरुर्यज्ञोऽतमेरुर्यजमानस्य प्रजा भूयात् ॥ भस्मना वेदेनोपवेषेण वा ॥ पा
त्रीमभितप्य ॥ आप्यभ्यो निनयति ॥ प्रागेरवननं ॥ प्रत्यंनेनिनयनं ॥ असंस्पंदमानं ॥ ॐ त्रि
तायत्वा निनयामि ॥ इदं त्रितायन मम ॥ ॐ द्वितायत्वा निनयामि ॥ इदं द्वितायन मम ॥ ॐ एकता
य[illegible] ॥ इदमेकताय न मम ॥ अन्वाहार्यदक्षिणाग्नावधिश्रयति ॥ अत्र वा व्रतोपायनं ॥
* व्रतो निनयामि[illegible] ॥ ॥ अपरेणाहवनीयं वेदिमानं ॥ प्रथमः ॥ द्वितीयः ॥ तृतीयः ॥ चतुर्थः ॥ दक्षि
णतः ॥ उत्तरतः ॥ वेदिपरिसमुह्याग्नीध्र उत्तरतः [illegible] करोति ॥ सत्वरणावदानं ॥ ॐ
देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यामाददे द्वरस्तं देवेभ्यः ॥ सव्ये क
रादक्षिणेनालभ्य जपति ॥ ॐ इंद्रस्य बाहुरसि दक्षिणः सहस्रभृष्टिः शततेजा वायुरसि ति
ग्मतेजा द्विषतो वधः ॥ वेद्यां तृणं निदधाति ॥ ॐ पृथिव्यै वर्मासि ॥ तृणं तदिति प्रहरति ॥
ॐ पृथिवि देवयजन्योषध्यास्ते मूलं मा हिंसिषं ॥ पुरीषमादत्ते ॥ ॐ व्रजं गच्छ गोष्ठानं ॥ वर्षं

प्रहृते ।। ॐ वर्षतुतेद्यौः ।। उत्किरंकरोति ।। ॐ बधानदेवसवितः परमस्यांपृथिव्यांशतेनपा
शैर्योस्मान्द्वेष्टियंचवयंद्विष्मस्तमतोमामौक् ।। पुनर्द्वितीयंप्रहरणं ।। ॐ अपारुंपृथिव्यै
देवयजनाद्वध्यासं ।। उदकोपस्पर्शनं ।। पुरीषमादत्ते ।। ॐ व्रजंगच्छगोष्ठानं ।। वेदिंप्रहरते ।। व
र्षतुतेद्यौः ।। उत्किरंकरोति ।। ॐ बधानदेवसवितः परमस्यांपृथिव्यांशतेनपाशैर्योस्मा
न्द्वेष्टियंचवयंद्विष्मस्तमतोमामौक् ।। अभिन्यस्यस्यग्निहुतं ।। ॐ अररोदिवंमापप्तः ।। उ
8 दकोपस्पर्शनं ।। तृतीयंप्रहरति ।। ॐ द्रप्सस्तेद्यांमास्कन् ।। पुरीषमादत्ते ।। ॐ व्रजंगच्छगोष्ठा
नं ।। वेदिंप्रहरते ।। ॐ वर्षतुतेद्यौः ।। उत्किरंकरोति ।। ॐ बधानदेवसवितः परमस्यांपृथिव्या
ंशतेनपाशैर्योस्मान्द्वेष्टियंचवयंद्विष्मस्तमतोमामौक् ।। तूष्णींचतुर्थंसंहरति ।। ब्रह्म
न्पूर्वंपरिग्रहंपरिगृहीष्यामि ।। ततोब्रह्माजपति ।। ॐ बृहस्पतेपरिगृहाणवेदिंसुगा
वोदेवाःसदनानिसंत्वस्यांबर्हिः प्रथतांसाघृतेनहिंस्यापृथिवीदेवीदेव्यस्तुदेवतावे ।।८।
र्दियंनाकस्यपृष्ठेयजमानोअस्तु ।। सप्तऋषीणांसुकृतांयत्रलोकस्तत्रेमंयज्ञंयजमा

नंवधेहि॥ ॐपरिगृह्णाण॥ दक्षिणतःपश्चाद्दुत्तरतश्च स्फ्येनगायत्रेणेतिप्रतिमंत्रं॥ ॐगायत्रेण
त्वाछंदसापरिगृह्णामि॥ त्रैष्टुभे० गृह्णामि॥ जागतेनत्वा० गृह्णामि॥ वेद्यांत्रिरुक्षिरव्याहृ
हराति॥ हृत्वाग्नीत्प्रेषाःसंप्रशाति॥ यथोक्तंवेदिखननं॥ ब्रह्मन्नुत्तरंपरिग्रहंपरिगृहीष्यामि
ॐबृहस्पतेपरिगृहाणवेदिंसुगावोदेवाःसदनानि०॥ ॐपरिगृहाण॥ पूर्ववत्॥ ॐस्त
म्भावासिशिवावासि॥ ॐस्योनावासिसुखदावासि॥ ॐऊर्जस्वतीवासिपयस्वतीव
--- अनुमार्ष्टि॥ ॐपुराक्रूरस्यविसृपोविरप्शिंनुदादायपृथिवींजीवदानुं॥ यामैरयंश्च
न्द्रमसिस्वधाभिस्तामुधीरासोअनुदिश्ययजंते॥ अध्वर्युर्वेदिंप्रोक्षणीर्धारयत्स्यन्योघ्न
स्फ्यमुद्यम्याह॥ प्रोक्षणीरासादयेध्मंबर्हिरुपसादयस्रुवःसंमृड्ढिपत्नींसंनह्याज्येनो
देहि॥ अध्वर्युःस्फ्यमुद्दंप्रहरति॥ ॐद्विषतोवधोसि॥ अवनिज्यपाणी॥ अपरेणप्रणीतास्फ्यं
निदधाति॥ इध्मा॥ बर्हिश्च॥ पूर्वमिध्मंप्रणीतासुदक्षिणेनबाहुसं॥ वेदायनिष्प्रान्ते०॥ स्रुवंप्र
तपा॥ ॐप्रत्युष्टंरक्षःप्रत्युष्टाऽअरातयः॥ उदकोपस्पर्शनं॥ ॐअनि[illegible]शितासि॥ [illegible]स

पन्नाहिद्दजिनं त्वा वाजे ध्यायै संमार्ज्मि । विपर्यस्य बर्हिर्मूलैः ॥ ॐ अग्निशितो सिसपन्नाहिद्दजि
नं त्वा वाजे ध्यायै संमार्ज्मि ॥ २ ॥ ॐ प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयः । उदकोपस्पर्शनं ॥ जुहूं सं
माष्टि ॥ ॐ निसितो सिसपन्नाहिद्द जिनि त्वा वाजे ध्यायै संमार्ज्मि ॥ २ ॥ प्रतपनं ॥ ॐ प्रत्युष्टं रक्षः
प्रत्युष्टाः अरातयः ॥ उदकोपस्पर्शनं ॥ एवमुपभृतं ॥ ॐ अग्निशिता सिसपन्नहिद्दा जनि त्वा
वाजे ध्यायै संमार्ज्मि ॥ प्रतपनं ॥ ॐ प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टाः अरातयः ॥ उदकोपस्पर्शनं ॥ ध्रुवा ॥
ॐ अग्निशिता सिसपन्नहिद्द जिनि त्वा वाजे ध्यायै संमार्ज्मि ॥ २ प्रतपनं ॥ ॐ प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्यु
ष्टाः ॥ अरातयः ॥ उदकोपस्पर्शनं ॥ जुहूं प्राशित्रहरणं ॥ मनावद्दानं ॥ पुरोडाशपात्री
9 इडापात्री च ॥ संमार्जनान्यपास्य स्रुचः ॥ एके आहवनीये ॥ पत्नीं संनह्यति ॥ प्रसव्यं दक्षिणेन
उपविष्टां गार्हपत्यस्य मुञ्जयोक्त्रेण त्रिवृता परिहरत्यधिवासः ॥ ॐ अदित्यै रास्नासि ॥ दक्षिणं
पादमुत्तरे प्रतिमुच्योद्धृत्य दुह्यति । नग्रन्थिं करोति ॥ ॐ विष्णोर्वेष्पोसि ॥ वेदो पत्न्युपहरणं ॥ आज्य ॥ पत्नी ॥
मुद्वास्य ॥ ॐ तेजोसि त्वाज्यं हासयामि ॥ पत्न्याज्यमवेक्षणं ॥ ॐ अदब्धेन त्वा चक्षुषावपश्यामि ॥ अ

ग्नेर्जिह्वासि सुभूर्देवेभ्यो धाम्ने धाम्ने मे भव यजुषे यजुषे ॥ वेद्यां करोत्युपरं प्राक्प्रणीताभ्यः ॥ आज्य
मुत्पुनाति ॥ ॐ सवितुस्त्वा प्रसव उत्पुनाम्यछिद्रेण पवित्रेण वसोः सूर्यस्य रश्मिभिः ॥ आज्यमेक्ष
ॐ तेजोसि शुक्रमस्यमृतमसि ॥ जुह्वां स्रुवेणाज्यग्रहणं ॥ ॐ धामा नामासि प्रियं देवानामना
धृष्टं देवयजनमसि ॥ प्रथमः ॥ द्वितीयः तृतीयः । चतुर्थः । अष्टाउपभृत्यल्पीयानुयाजार्थं ध्रु ॥
ध्रुवायां चतुर्गृहीतं ॥ स्तम्भाल्याप्रोत्सारणं ॥ इध्मग्रन्थिविस्रंसनं ॥ अग्रं निधाय प्रोक्षिष्यामि ॥ ॐ
प्राक्यज्ञं दं धेहि ॥ ॐ प्रोक्ष ॥ कृष्णोस्याखरेष्ठोऽग्नये त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ॥ इध्मप्रोक्षणं ॥ ॐ वे
दिरसि बर्हिषे त्वा जुष्टां प्रोक्षामि ॥ वेदिप्रोक्षणं ॥ बर्हिः प्रतिगृह्याग्नीध्रान्त ॥ ब्रह्मन्बर्हिः
प्रोक्षिष्यामि ॥ ॐ प्राकृ यज्ञं धेहि ॥ ॐ प्रोक्ष ॥ ॐ बर्हिरसि स्रुग्भ्यस्त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ॥ शेषं मू
लेषूपसिंचति ॥ ॐ अदित्यै व्युन्दनमसि ॥ पवित्रे निधाय प्रणीतासु ॥ बर्हिर्विस्रंस्य पुरस्ता
द्ग्रस्तरग्रहणं ॥ ॐ विष्णोः स्तूपोसि ॥ तूष्णीं ब्रह्मणे प्रदाय ॥ संनहनं विस्रंस्य उदीची
णेस्यां वेदिमग्रेणो निधाय ॥ अन्यत्र वद्धाय ॥ तेषां काष्ठपासनमुत्तरतः ॥ आपन्तथैव

र्गांनिरसनं॥ बर्हिस्त्रेधाकरणं॥ अपरंभागंगृहीत्वा॥ ॐ ऊर्णम्रदसंत्वास्तृणामिस्वा
सस्थंदेवेभ्यः॥ त्रिवारंस्तृत्वामंत्रः पित्रिवारंसमिध्रस्तरादानं॥ आहवनीयकल्पनं
उल्मुकेनदूहनं॥ परिधिनपरिधानं॥ मध्यमदक्षिणोत्तरान्॥ ॐ गंधर्वस्त्वाविश्वाव
सुःपरिदधातुविश्वस्यारिष्ट्यै यजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिडईडितः॥ इंद्रस्यबा
हुरसिदक्षिणो विश्वस्यारिष्ट्यै यजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिडईडितः॥ मित्रावरुणौत्वो
त्तरतःपरिधत्तांध्रुवेणधर्मणा विश्वस्यारिष्ट्यै यजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिडईडितः॥
प्रथमंपरिधिं समिधोपस्पृश्य आदधाति॥ ॐ वीतिहोत्रंत्वाकवेद्युमंतं समिधीम
हि॥ अग्नेबृहंतमध्वरे॥ अनुपस्पृश्य॥ द्वितीयांसमिदसीतिजप॥ समिदसि॥ सूर्यस्त्वा
पुरस्तात्पातुकस्याश्चिदभिशस्त्यै॥ आवस्थवेदिंविधृत्यास्तरणं॥ तृणेतिरश्चीनि ॥२०॥
दधाति॥ ॐ सवितुर्बाहूस्थः॥ तयोःप्रस्तरंस्तृणाति॥ ॐ ऊर्णम्रदसंत्वास्तृणामिस्वा
सस्थंदेवेभ्यः॥ अभिन्यसति॥ ॐ आत्वावसवोरुद्राआदित्याःसदंतु॥ सर्वोभ्यञ्जन

दधिपयसोः प्राणदानं॥ देवताकथने। अग्निः विष्णुः इंद्रः अग्निः आज्यविल्लरूपांशं घृतान्यसि जुहूर्नाम्ना सेदं प्रियेण धाम्ना प्रियं सद॥सीद१
इंद्रः आ प्राशित्रं यथास्वरणं॥ आवाहने॥ आज्यभागानन्तरं॥

श्रीअग्निमग्नआवतो वैश्य समणवेदो॥

हूर्निधानं॥ ॐ घृताच्यसि जुहूर्नाम्ना सेदं प्रियेण धाम्ना प्रियं सद आसीदां॥ ध्रुवा॥ ॐ घृता
च्यसि ध्रुवा नाम्ना सेदं प्रियेण धाम्ना प्रियं सद आसीद॥ पुरोडाशविभस्मीकरणं॥ पु
रोडाशपात्र आस्थापनं॥ तयोरुपस्तरणं॥ तत्रस्थाभिघारः॥ श्रृतानां उपूर्वेण उद्वासि
तानां उएएतः॥ उद्वासनं॥ कपालसंख्याकरणं॥ प्रथमः॥ द्वितीयः॥ अष्टमे॥ एकादशी
प्राणदानं॥ ॐ यस्ते प्राणः पशुषु प्रविष्टो देवानां विष्ठामनु यो वितस्थे॥ आत्मन्वान्सोम घृत
वान्हि भूत्वाग्निं गच्छ स्वर्यजमानाय विंद॥ ॐ यस्ते प्राणः भूत्वाग्नीषोमौ गच्छ स्वर्यजमान
य विंद॥ यथादेवतन्यतं॥ कपालांजनं संख्यो पोरुद्वासनं॥ प्रथममुद्वासयामि॥ अष्ट
ममुद्वासयामि॥ एवं एकादशमुद्वासयामि॥ वेद्यां हविरासादनं॥ ॐ प्रियेण धाम्ना प्रियं स
द आसीद॥ ॐ सर्वो एषाल्भते॥ प्रथम आज्यस्थाली॥ जुहूपभृतौ॥ ध्रुवा पुरोडाशानां॥
ॐ ध्रुवा असदंन्नृतस्य योनौ ता विष्णो पाहि पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिं पाहि मां यज्ञन्यं॥
आत्मालंभः उदकोपस्पर्शनं॥ व्रतग्रहणं॥ अंतरेण परग्नी गत्वा परेणाहवनीयप्रा

ष्टं नपदपस्पृशय॥ ॐ अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तच्छकेयं तन्मे राध्यतां॥ ॥अ॥
होत्रषदनस्तृवोपविशणवेदिं ॐ आसिंवात्तरेण॥ होतारेहि॥ अध्वर्युर्दिवना आव
त्स्वना सामानुपूर्व्यमुपवेशयामुतां चयजमानस्य प्रवरनदेत्रनामधेयानि वा॥ अ
यमनं॥ अध्वर्युः॥ अग्निरग्नीषोमावग्नीषोमौ देवतास्तासां मध्ये॥ अग्नीषोमौ उ
पांशु॥ शेषं यथास्वरेण॥ प्रणीतापुरावंतरेण दक्षिणं वेदिद्वारं प्रपद्य दक्षिणा
पश्चात्परस्य सामिधेनीनां पादमात्रे अवस्थाय वेदिं आग्नेय्यान्तरयोः समीपाहवनीये नि
धाय॥ अध्वर्युः प्रध्मास्य समिधमादाय॥ अग्नये समिध्यमानायानुब्रूहि॥ ॐ नमः प्र
वक्त्रे नम उपद्रष्ट्रे नमोनुख्यात्रे क इदमनुवक्ष्यति स इदमनुवक्ष्यति॥ ब्रह्मा वीर ११॥
वीर हृत्सस्यांद्यौश्चेपृथिवीवाहश्चरात्रिश्चापश्चेषधयश्चवाक समाहितयज्ञः
साधुर्वदांसि प्रपद्य हमेवमां॥ अमुकशर्माहं भूते भविष्यति जाते जनिष्यमाणे
आमत्तामप्यपाच्चं वा वा अशांतिं वह॥ अरातीयुर्याण्यपवक्ष्यपजातवेदो रमयाप भ

न्मयि प्रतिसंदध्यान॥ वर्म मे द्यावापृथिवी वर्माग्निर्वर्म सूर्यो वर्म मे स्कंदतिर ख्विका॥
तद्दयनाव प्रेष्यमं मंसीयेयेना सुरा॥ अभिदेवा असोम॥ ऊर्जो दिव्युलयो द्वियास्तः
पं वेजनाममहोत्रे नुषधं॥ संतन्वंनि वमेनु ब्रूहि॥ इदमहं पंचदशेन वज्रेण भ्रात्व्य
मवबाधे॥ अग्नीत्सामिध्नेनीरनुवक्ष्यामि॥ प्रजापतेनु ब्रूहि यज्ञं देवतावद्धयबंना
कस्य एषेय जमानो अस्त॥ ससप्तऋषीणा सुकृतां यत्र लोकस्तत्रेमं यज्ञं यजमानं
वधेहि॥ अनु ब्रूहि॥ हिं॥ भूर्भुवः स्वरों॥ प्रवो वाजा अभिद्यवो हविष्मतो घृताच्या
देवांजिगाति सुम्नयो॥३ प्रवो वाजा अभिद्यवो हविष्मंतो घृताच्या॥ देवांजिगाति सु
म्नयों३ प्रवो वाजा अभिद्यवो हविष्मंतो घृताच्या देवां॥ जिगाति सुम्नयों३ अग्न आ
याहि वीतये गृणानो हव्यदातये॥ निहोता सत्सि बर्हिषों३ तं त्वा समिद्भिरंगि
रो घृतेन वर्धयामसि॥ बृहच्छोचा यविष्ठ्यों३ स नः पृथु श्रवाय्यमच्छा देव विवा
ससि॥ बृहदग्ने सुवीर्यों३ मीळे न्योनमस्य तिरस्तमांसि दर्शतः॥ समग्निरि

ध्यते वृषो ३ वृषो अग्निः समिध्यते श्वो न देववाहनः ॥ तं हविष्मंत ईलताते ३ वृषणं
त्वा वयं वृषन्वृषणः समिधीमहि ॥ अग्ने दीद्यतं बृहो ३ अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं वि
श्ववेदसं ॥ अस्य यज्ञस्य सुक्रतो ३ समिध्यमानो अध्वरे ग्निः पावक ईड्यः ॥ शोचिष्केशस्त
मीमहे ३ समिद्धो अग्न आहुत देवान्यक्षि स्वध्वर ॥ त्वं हि हव्यवालसो ३ आजुहोता दु
वस्यताग्निं प्रयत्यध्वरे वृणीध्वं हव्यवाहनो ३ आजुहोता दुवस्यताग्निं प्रयत्य ध्वरे ॥ वृणी
ध्वं हव्यवाहनो ३ आजुहोता दुवस्यताग्निं प्रयत्यध्वरे वृणीध्वं हव्यवाहनो ३ अग्ने महां
असि ब्राह्मण भारत ॥ यजमानस्य प्रवरा स्यो ह ॥ देवेद्धो मन्विद्ध ऋषिष्टुतो विप्रानुम
दितः कविशस्तो ब्रह्मसंशितो घृताहवनः प्रणीर्यज्ञानां रथीरध्वराणामतूर्तो
होता तूर्णिर्हव्यवाट् ॥ आस्पात्रं जुहूर्देवानां चमसो देवपानो रां ३ इवाग्ने नेमिर्देवांस्त्वं ॥ ५२ ॥
परिभूरस्यावह देवान्यजमानाय ॥ अग्निमग्न आवह ॥ सोममावह ॥ अग्निमा ३ व
ह ॥ उपां ष्ट ॥ अग्नीषोमो आवह ॥ अग्निषोमावा ३ वह ॥ देवां ३ आज्यपां ३ आवह ॥

अग्निं होत्रायावहस्वं महिमानमावह ॥ आवह जातवेदः सुयजायज ॥ इदं मे देर्व्युह्वल्य गानिम
सो प्रादेशं कुर्यात् ॥ अदितिर्मातास्यां तरिक्षान्मा छेत्सी ॥ इदमग्निना देवेन देवतया त्रिवृता स्तो
मेन रथंतरेण साम्ना गायत्रेण छंदसाग्निष्टोमेन यज्ञेन वषट्कारेण वज्रेण यो स्मान्द्वेष्टि यं
च वयं द्विष्मस्तं हन्मि ॥ स्फ्यमुदकं ॥ अध्वर्युः वेदेनाहवनीयं त्रिः रूपवाज्य ॥ स्रुवेण पूर्वमाघा
रमाघारयति ॥ स्रुचाल्या स्रुवेण ॥ ॐ [illegible] प्रजापतये स्वाहा ॥ इदं प्रजापतये न मम ॥ अग्नि
मग्नी संमृड्ढि ॥ ॐ अग्ने वाजजिद्वाजं त्वा सरिष्यन्तं वाजजितं सं मार्ज्मि ॥ दक्षिणपरिधि
पूर्वकं ॥ प्रदक्षिणयोगेन ॥ त्रुह्लीमुपरि ॥ अध्वर्युः ॥ अपरमाहवनीयादंजलिं करोति ॥ ॐ नमो
देवेभ्यः ॥ दक्षिणं तु जानौ ॥ ॐ स्वधा पितृभ्यः ॥ उदकोपस्पर्शनं ॥ जुहूपभृतलावादा
नं ॥ ॐ सुयमे मे भूयास्त मस्कं नमद्य देवेभ्य आज्यं संभ्रियासं ॥ उपभृतमुपरि जुहूं च
धारयद्दक्षिणानिक्रामति ॥ ॐ अग्नेर्व्रिणा विहासो मा न्यावक्रमिषं ॥ परिधीन परियासं च रास्हे
ष्यतः सव्येनेतो दक्षिणेनामुतः ॥ अवस्थाय ॥ ॐ वसुमती मग्ने ते छाया मुपस्थेषं विष्णो

स्थानमसि॥ युहोस्फरो नेघारं॥ ॐ इतइंद्रावीर्येमहणोद्ह्वैंहूरन्मास्थान॥ अग्नेवेहौत्रैवे
र्ईस्यमवतो॥ वांद्यावाएथिवी॥ अव्ह्वेंघावाएथिवीस्वोष्ट्रह्नेद्दवेभ्यइइआज्येनहवि
षाभ्यस्वाहा॥ इदमिंद्रायनमम॥ अग्नेंस्पर्शयेह्नुवावेत्यजुद्ह्वाध्रुवांॐसमनेवि॥
ॐ सं ज्योतिषा ज्योतिर्गछतां निधायस्रुवौ॥ इध्मसंनहनान्यादायद्देत्तवरणं॥ ॐइ
श्राउवय॥ अस्तुश्रौउषट्॥ अग्निर्देवोदैव्याहोतादेवान्यक्षद्विद्वांश्चिकित्वान्मनुष्वद्
13 रद्दत॥ यजमानस्यप्रवरं रुणाहे॥ ब्रह्मएवदावदन॥ ब्राह्मणा अस्य यज्ञस्यप्राति
तारः॥ अमुकशर्माहोतामानुषः होता॥ आश्रावययज्ञेदेवेभ्य आश्रावयमांमनुष्येभ्युक्
र्यंपशसेब्रह्मवर्चसाय॥ देवसवितरेतंवावृणतेग्निंहोत्रायसहपित्रावैश्वानरेणपृ
वांथिवीमांपातामग्निहोताहंमानुषः॥ उदायुषस्वायुषा॥ उदायुषास्वायुषोदोषधीनांर ॥२३॥
सिनोसपर्जन्यस्यधामिभिरुदस्थाममृतां अनु॥ षष्टिश्चाध्वर्योनिवतिश्चपाशाग्निहोता
रमंत्तरोविवृनाः सिनेतिपाकमतिधीरयनि॥ होताध्वर्युंरछति॥ सतस्यपंथामन्वेमि

× कामति।

होतॉऽइदमंम्वारभामहेहोत्वंयेपुरोहितं॥ येनायंनुसंमंस्वर्देवाअंगिरसोदिवं॥ ॐभौवप्रवि
श्यमार्जनं॥ संमागोसि [illegible] संमांप्रजयापशुभिस्महि॥ स तेनमंत्रेणहिरस्तस्थी॥ स्पृष्ट्वादकं॥ ॐन
रेगत्वा होतृषदनमभिमंत्रयते॥ अहेदैधिषव्योदतस्तिष्ठान्यस्यसदनेसीदयोस्मत्पाकतरः॥
होतृषदनमिहलेहोतृषदनात्तृणंनिदधात्स्यदकं॥ निरस्तःपरावसुः॥ ॐदकोपस्पर्शनं॥
इदमहमर्वावसोःसदनेसीदामि॥ उपविशत॥ देवंबर्हिःस्वासस्थंत्वाभ्यासदेयं॥ अभि
हिषदेतःप्रतरान्बर्हिषद्ध्व॥ जानुशिरसाबर्हिरुपस्पृश्य॥ अलंकृतैजपेत॥ ॐभूपतये
नमोभुवनपतयेनमोभूतानांपतयेनमोभूतयेनमः प्राणंप्रपद्येपानंप्रपद्येव्यानंप्रपद्येत्रि
ष्टुभंप्रपद्येजगतीप्रपद्येनुष्टुभंप्रपद्येछंदांसिप्रपद्ये॥ सूर्योनोदिवस्पातुवातोअंतरिक्षात्
अग्निर्नःपार्थिवेभ्यः नमोमहद्भ्योनमोअर्भकेभ्योनमोयुवभ्योनमआशिनेभ्यः॥ यज्ञाम
देवान्यदिशक्नवाममाज्यायसःशंसमावृक्षिदेवाः॥ विश्वेदेवाःशास्तनमायथेहहोतावृ
तोमनवैयंनिषद्य॥ प्रमेब्रूतभागधेयंयथावोयेनपथाहव्यमावोवहानि॥ अग्नेर्विहो
नानिषदायजीयानभिप्रयांसिसुधितानिहिख्यत॥ यजामहेयज्ञियान्हंतदेवांइलामहे

× वाचंप्रपद्येचक्षुःप्रपद्येश्रोत्रंप्रपद्येमनःप्रपद्येआत्मानंप्रपद्ये

ॐ ...:२

देव्यां आ ज्यैन। तदघृवा स्वः प्रथमं मे सी पुयेना सुरां अभि देवो असामा। घृ ज्ञो दद्रुतयज्ञियासः
पं वेजनाम महे। नेजुषध्वं॥ अग्निर्होता वेत्व ग्नेहोत्रं वेत्तु प्रावित्रं साधुते यजमान देवतायै
आग्नि॥ उपांशु॥ होतारमवृथाः॥ हृतवतीमधूर्यो स्वचमास्य स्वदेवयुवं विश्ववारऽडला
महे देवां ईलिन्यं नमस्या मनमस्यं न्यज्ञामयज्ञियान्॥ ॐ आ ३ वय॥ अस्त्क श्रौषट्॥ समि
धो यज॥ ये ३ यजामहे समिधः समिधो अग्न आज्यस्य व्यंतु ३ वौषट्॥ इदं समिद्भ्यः ऐकोम
x स्य ६ मएकात न्यो स्मां द्वे ष्टि यं च वयं यद्विष्मः ज्विपिमान्नूयास॥ ॐ वागोजसहौजो मयि प्राणापा
नौ॥ ॐ आ ३ वय॥ अस्त्क श्रौषट्॥ यज॥ ये ३ यजामहे तनूनपादग्न आज्यस्य वेत्तु ३ वौ ३ षट्॥
इदं तनूनपाते हो मम॥ इतस्य यो स्मां द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः॥ अप विति मा स्नूयास॥ वायने॥
ॐ आ ३ वय॥ अस्त्क श्रौ ३ षट्॥ यज॥ ये ३ यजामहे इलो अग्न आज्यस्य व्यंतु ३ वौ ३ षट्॥ इद
मिड्भ्यः श्रयाममा॥ तिस्वस्तस्य यो स्मां द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः॥ यश स्विभूयास॥ चतुर्थे हिमा ॥१४॥
नयन॥ ॐ आवय॥ अस्त्क श्रौ ३ षट्॥ यज॥ ये ३ यजामहे बर्हिरग्न आज्यस्य वेत्तु ३ वौ ३ ष
ट्॥ इदं बर्हिषे स्वाहा रो मम॥ वतस्व स्तस्य यो स्मां द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः॥ ब्रह्मवर्चसी भूयास॥ ॐ आ

14

वया॥ अस्तु श्रौषट्॥ यज॥ ये ३ यजामहे स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं स्वाहाग्निं स्वाहा॥ उपांशु॥ अ
ग्नीषोमौ॥ ३ वै॥ स्वाहाग्नीषोमौ स्वाहा देवा आज्यपा जुषाणा अग्न आज्यस्य व्यन्तु ३ वौ३
षट्॥ इदमग्नये सोमायाग्नये ग्नीषोमाभ्यामग्नीषोमाभ्यां॥ देवेभ्य आज्यपेभ्योग्नये स्वि
ष्टकृते च॥ पंचममनलस्य किं वनयो स्मां हुष्टियं च च यं हि षा:॥ अन्नादो भूयासं॥ स्रुवज्
हूभिघारणं॥ ध्रुवाया: हविष: उपभृतश्च॥ आज्यभागाभ्यां वरति॥ अग्नये नु ब्रूहि॥
अग्नि वृत्राणि जंघनद्रविणस्युर्विपन्यया॥ समिद्ध: शुक्र आहुतो ३ ध्रुवात: स्रुवेणाज्य
ग्रहणं॥ प्रथम:॥ ३ आप्यायतां ध्रुवा हविषा घृतेन यज्ञे यज्ञं प्रति देवयद्भ्य:॥ सूर्याया ऊधो
अदित्या उपस्थ उरुधारा पृथिवी यज्ञे अस्मिन्॥ द्वितीय: आप्यायतां॰ अस्मिन्॥ तृतीय: आ
प्यायतां॰ अस्मिन्॥ चतुर्थ: आप्यायतां॰ अस्मिन्॥ ३ श्रावय॥ अस्तु श्रौषट्॥ अग्निं यज॥
ये ३ यजामहे ग्निं जुषाणो ग्नि राज्यस्य वेतु ३ वौ ३ षट्॥ इदमग्नये॥ सोमायानु ब्रूहि॥ त्वं सोमासि
सत्पतिस्त्वं राजोत वृत्रहा॥ त्वं भद्रोसि क्रतु: ३ ध्रुवा आप्यायतनस्त्वनु ग्रे हि नियह सं॥ ३ श्रा ३
वय॥ अस्तु श्रौषट्॥ सोमं यज॥ ये ३ यजामहे सोमं जुषाण: सोम आज्यस्य हविषो वेतु ३ वौ

देरां ४ विष्णवेनुब्रूहि उपांशु इदं विष्णुर्विचक्रमे ०२ ओ३ श्रावा आप्य। यतो न्वनु वह तो। श्रा व्याहविष्णुं यज ये३ यजामहे वि
मु त्रिर्देवः पृथिवीमेष एतां विचक्रमे शतर्चसं महित्वा। प्र विष्णुरस्तु

षट्॥ इदं सोमाय न मम॥ आग्नेयेनुब्रूहि। अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयं। अपां
रेतांसि जिन्वतो३ पुरस्तात्॥ आज्यं। प्रध्यासु वोढौ न पुरोडाशः प्रति पुरस्तात्॥ आज्यं हस्ता
भ्यंगः॥ ओ३ श्रा३वय॥ अस्तु श्रौ३षट्॥ अग्निं यज॥ ये३ यजामहे अग्निं भुवो यज्ञस्य रजसश्च ने
ताय त्रा नियुद्भिः सचसे शिवाभिः। दिवि मूर्धानं दधिषे स्वर्षां जिह्वामग्ने चकृषे
हव्यवाहं३ वौ३षट्। इदमग्नये न मम॥ उपांशु॥ अग्नीषोमाभ्यां॥ उच्चैः अनुब्रूहि।
उपांशु॥ अग्नीषोमा यो अद्य वामिदं वचः सपर्यति। तस्मै धत्तं सुवीर्यं गवां पोषं स्व
श्व्यं॥ ओ३ श्रावा आप्या॥ ओ३ श्रा३वय॥ अस्तु श्रौ३षट्॥ अग्नीषोमौ यज॥ ये३ य
जामहे अग्नीषोमा वामन्यं दिवो मातरिश्वा जभारामथ्नादन्यं परि श्येनो अद्रेः॥ अग्नी
षोमा ब्रह्मणा वावृधाना उरुं यज्ञाय चक्रथुरु लोकं३ वौ३षट्॥ इदमग्नीषोमाभ्यां॥ ॥१५॥
15 अग्नीषोमाभ्यामनुब्रूहि। अग्नीषोमा सवेदसा सहूती वनतं गिरः। संदेवत्रा

इन्द्रावानुब्रूहि । ऐन्द्रस्तान सिंरविंसजित्वानं सदासहे । वार्त्रघ्न मूत्तवे भरे । ३ पुरस्ताद् आज्यो मध्याद् हविः ववः प्रतिपुरस्ता ज्यां
स्तताभ्यं गः । श्रावया हा । इन्द्रं यज । ये ३ यजामहे इन्द्रं प्रससाहि बपुरुहूत शावं ज्येष्ठ स्तोमुषाड् हरातिरस्ता । इन्द्राभरदक्षि

वम्रूवर्षो ३ पुरस्ताद् अं मध्यात् । पूर्वार्द्धात् । प्रतिपुरस्तात् । स्तताभ्यं गः रहे श्रा
वय । अस्तु श्रौ ३ षट् । अग्नीषोमोयज । ये ३ यजामहे । अग्नीषोमौ युवमेतानि दिवि
रोचनान्यग्निश्च सोमसक्रतू अधत्तं । युवंसिंधूंरभिशस्तेरवद्याद् अग्नीषोमावमु
वतं गृभीतान् वौ ३ षट् । इदम ग्नीषोमाभ्यां । अग्नये स्विष्टकृतेनुब्रूहि । पि । प्री । हि
देवां ३ उषतो यविष्ठ विद्वांस त्वं कृतून् पते यजेह । ये दैव्या ऋत्विजस्तेभिरग्ने त्वं हो
तॄणाम स्यायजिष्ठो ३ पुरस्तात् ३ उत्तरार्द्धात् । पावक बिः । स्विष्टकृद् आज्यं रस्तता
भ्यं गवर्जं । ओं ३ श्रा ३ वय । अस्तु श्रौ ३ षट् । अग्निं स्विष्टकृतं यज । ये ३ यजामहे
अग्निं स्विष्टकृतमयाल् अग्निरग्नेः प्रिया धामान्ययाट् सोमस्य प्रिया धामान्ययाल् अग्नेः
प्रिया धामान्ययाट् उपांशु । अग्नीषोमयोः प्रिया धामान्ययाड् देवानाम् अग्नीषोमयोः

विष्णोः प्रिया धामान्ययाड् इन्द्रस्य प्रिया धामान्ययाड् देवानाम् आज्यपानां ।१

प्रियाधामान्यया ट्देवानामाज्यपानांप्रियाधामानियक्षदग्नेर्होतुः ॥ प्रियाधामा
नियक्षत्स्वंमहिमानमायजतामेज्याइषः कृणोतुसो अध्वराजातवेदाजुषतांहवि
रग्नेयदद्यविशो अध्वरस्यहोतः पावकशोचेवेष्ट्वंहियज्वा ॥ ऋतायजासिमहि
नाविपद्भूर्हव्यावहयविष्ठयातेअद्यावौषट् ॥ इदमग्नयेस्विष्टकृते ॥ नमम ॥
16 निधायस्रुचौ ॥ संवरमभ्युदेप्राशित्रमवद्यतियवमात्रंपिप्पलमात्रंवा ॥ पूर्ववैलौ
कौ ॥ ब्रह्मणः ॥ मित्रस्यत्वाचक्षुषाप्रतीक्षे ॥ ॐ देवस्यत्वासवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बा
हुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यांप्रतिगृह्णामि ॥ अपाद्यवहरणंविसादयति ॥ पुनः आद
य ॥ ॐ देवस्यत्वासवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यामग्नेष्ट्वास्येन ॥१६॥
प्राश्नामि ॥ प्राश्नाति ॥ आचम्य प्रक्षाल्यपात्रंनाभिमालभते ॥ पा ॥ अस्कंनद्वैवलीका

इदं शमयंतु स्वाहा॥ ततं जठरमिंद्रस्य गच्छ घसिना मे मा संपृक्था उर्ध्वमेनाभेः सीदेंद्रस्य
वा जठरे सादयामि॥ अप उपस्पृश्य इडां पंचावत्तां पुरस्तादाज्यां दक्षिणतो मध्या
२ ब त्॥ यावद्धविः छिद्रमिषाद्य॥ षडवत्तं वा॥ आग्नेयपुरोडाशात्॥ चतुर्द्धाकरणं॥ उभयोः
पुरोडाशात् इडां होत्रे प्रदाय ब्रह्मभागकरणं॥ तथैव यजमानभागं पूर्वार्द्धात्करणं॥
अध्वर्यो इडां मे देहि॥ अविसृजन्दक्षिणातिक्रामति॥ अध्वर्योः प्रदेशिन्याः पर्वणी
ञ्जनमेअं त्वा॥ देवावस्पतिनातेहुतस्यैषप्राणायप्राश्नामि मनसस्पतिनातेहुतं
स्याजेपानायप्राश्नामि॥ स्पृष्ट्वोदकं॥ अध्वर्यो अंगुष्ठमंगुलीश्चावांतरेडामेवं हो
ता प्रथमः स्वयं द्वितीयमाददीत॥ तिस्रः चतस्रः पंचमः॥ इडां च सर्वेन्वारभंते॥
इडोपहूता सह दिवा बृहतादित्येनोपास्मां इडाह्वयतां सह दिवा बृहतादि
त्येनेडोपहूतांतरिक्षेण वामदेव्येन वायुनोपास्मां इडाह्वयतां सहांतरिक्षेण वा

स॰

मादव्येन वायुनेलोपहूता सह पृथिव्या रथंतरेणाग्निनोपा स्मॉं३ इडाह्वयतां स

17 ह पृथिव्या रथंतरेणाग्निना । उपहूता गावः सहाशिर उपमां गावः सहाशिर

ह्वयंतामुपहूता धेनुः सहऋषभ उपमां धेनुः सहऋषभा ह्वयतामुपहूता गौर्घृ

तपद्युपमां गौर्घृतपदी ह्वयतामुपहूता दिव्याः सप्तहोतार उपमां दिव्याः सप्तहो

तारो ह्वयंतामुपहूतः सखा भक्ष उपमां सखा भक्षो ह्वयेतामुपहूते लाहो इरूपमा

मिला हो इह्वयतां । इलोपहूतौ लोपास्मॉं३ इडाह्वयतामिलोपहूता । अध्वर्यू वायुमे पिन्वथ

धुमत्त्वं प्रजां मे धुक्ष्व पशून्मे धुक्ष्व ब्रह्म मे धुक्ष्व क्षत्रं मे धुक्ष्व विशो मे धुक्ष्व योस्मान्द्वे ॥४७॥

ष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥ तस्य प्रजया पशुभिराप्यायस्व । तं वद्वर्द्दिक्ष्व । बर्हिषो वि

श्वादिशति । इदं ब्रह्मणः । इदं होतुः । इदमध्वर्योः । इदमाग्नीध्रस्या जेप । ॐ अत्र पित

रो मादयध्वं विसर्ज्य । ॐ अमीमदंत पितरो यथा भागमावृषायिषत । उदकोपस्पर्शनं ॥

पहूतेप

एकैकमाहरति॥ इदं ब्रह्मणे॥ इदꣳ होत्रे॥ इदमध्वर्यवे॥ इदमग्नीधे॥ मानवी घृत
पदी मैत्रावरुणी ब्रह्म देवकृतमुपहूतं दैव्या अध्वर्यव उपहूता उपहूता [illegible]
[illegible] मनुष्याः य इमं यज्ञमवान्ये च यज्ञपतिं वर्द्धानुपहूते द्यावापृथिवी
पूर्वजे ऋतावरी देवी देवपुत्रे॥ अग्नीधे षडवत्तं ददाति॥ उपहूतोयं य जमान
उत्तरस्यां देवयज्यायामुपहूतो भूयसि हविष्करण इदं मे देवो हवीर्जुषंतामि
ति तस्मिन्नुपहूतः॥ यजमानस्य जपः॥ ॐ मयीदमिंद्र इंद्रियं दधात्वस्मान्रायो मा
घवानः सचंतां॥ अस्माकꣳ संत्वाशिषः सत्यानः संत्वाशिषः॥ इडां प्राश्नाति
ऋत्विजो यजमानयुक्ताः॥ अग्नीत्॥ षडवत्तं प्राश्नाति॥ ॐ उपहूता पृथिवी माता
प मां पृथिवी माता ह्वयतामग्निराग्नीध्रात्स्वाहा॥ उपहूतो द्यौष्पिता उप मां द्यौ
ष्पिता ह्वयतामग्निराग्नीध्रात्स्वाहा॥ इडे भागं जुषस्व नः पिन्व गा जिन्वार्वतो

रायस्पोषस्यशिषे। तस्यनोरास्वतस्यनोदांस्वतस्यास्तेभागमशीमहि॥ सर्वा
मानःसर्वतनवःसर्ववीराःसर्वपूरुषाःस्वाहा॥ अग्नये अंजलावपासिंच
स्व॥ माजेयंतेपरेणावेदिं। ॐसुमित्रियान आपऽओषधयःसंतु॥ सर्वैस्त्रिडाः
यजमानस्यप्राणापानौपातंप्रस्तरेतेवकरेपति॥ अत्रवाब्रह्माप्राश्नातिभागम
मोपरिहरति॥ ब्रह्मभागःयजमानभागः अन्वाहार्यमभिघार्य॥ उदगुद्वासय॥
18 अंतराब्रह्मयजमानौहूत्वावेद्यांनिधाय॥ आलभेत॥ प्रजापतेर्भागोस्यूर्ज
स्वान्पयस्वान्प्राणापानौमेपाहिसमानव्यानौमेपाह्युदानव्यानौमेपा। हू
गस्यूर्जेमपिक्षिद्योद्दितिरसिमामेदेष्ठाअमुत्राअमुष्मिँल्लोकेइहच॥ अस्या॥१८॥
इष्टेःसमृध्यर्थंअन्वाहार्योदक्षिणाब्रह्मादिभ्योऽस्त्विजः अयंवश्चऽदनःप्रति
गृह्यतां॥ ब्रह्मण्यस्तेविभागंसंप्रतिगृह्यतां॥ योऽस्मद्दत्तऽष्टपृथिवीत्वाप्रति

गृह्णातु॥ होता यस्ते विभागः संप्रतिगृह्णानां॥ कइदंकस्मा अदात्कामः कामाया
दात्कामो दाता कामः प्रतिग्रहीता कामं समुद्रमाविश कामेन त्वा प्रतिगृह्णा
मि कामैतत्ते॥ वृष्टिरसि द्यौस्त्वा ददातु पृथिवी प्रतिगृह्णातु॥ अग्नीधो
विभागः संप्रतिगृह्यतां॥ अग्नीत्॥ संप्रतिगृह्यतां॥ द्यौस्त्वा ददातु पृथिवी
त्वा प्रतिगृह्णातु॥ यजमान कर्त्रैवं मया पिदत्तो पत्नी॥ अग्नीन्यस्ते अ
ध्वर्युः सादीहित्याउदगुद्वासयति॥ समस्यां स्रुचि सोमधं गृहीत्वा॥ ब्रह्म
न्प्रस्थास्याभिः समिधमाधायाग्निमग्नीत्संमृड्ढि॥ ब्रह्मणः॥ ॐ एतं ते देव
सवितर्यज्ञं प्राहुर्बृहस्पतये ब्रह्मणे॥ तेन यज्ञमव तेन यज्ञपतिं तेन माम
व॥ मानाज्जूतिः पठति॥ अग्नीत्॥ समिधं हुत्वा होतानुमंत्रयते॥ ॐ एषा

19

तेन अग्ने समिन्नया घृतैस्त्ववा वपापस्व । वर्हिषी महिं स्वज्वयमा वपासिषी माहि ।

अग्नीन । सन्न ॥ ॐ अग्ने वाजजिद्वाजं त्वा सस्रवांसं वाजजितं सं मार्ज्मि । नमस्ते

मुपरि । अध्वर्युः ॐ अपन्न... समानीय अनुयाजैश्चरति । ॐ३ श्रा३वय । अस्तु

श्रौ३षट् ॥ देवान्यज । देवं बर्हिर्वसुवने वसुधेयस्य वेतु३ वौषट् ॥ इदं देवाय

बर्हिषे ॥ ॐ३ श्रा३वय । अस्तु श्रौ३षट् ॥ देवा३न्यज । देवो नराशंसो वसुवने व

सुधेयस्य वेतु३ वौ३षट् ॥ इदं देवाय नराशंसाय ॥ ॐ३ श्रा३वय । अस्तु श्रौ३षट् ॥

देवान्यज । देवो अग्निः स्विष्टकृत्सुद्रविणामन्द्रः कविः सत्यमन्मायजी होता होतु १

र्होतुरायजीयानग्ने यान्देवानयाड्या अपिप्रेर्ये ते होत्रे अमत्सत तां ससनुषीं होत्रां २१ण ।

वां देवंगमां दिवि देवेषु यज्ञमेरयेमं स्विष्टकृच्चाग्ने होता भूर्वसुवने वसुधेयस्य १९

नमोवाकेविहि३ वौ३षट् ॥ इदं देवायाग्नये स्विष्टकृते ॥ समानीय आसीनो जुहुपात ॥

देवेभ्यः स्वाहा ॥ इदं देवेभ्यो न मम ॥ एत्य जुहूपभृतौ व्यूहति ॥ अग्नेरग्नीषोमयोरग्नी
षोमयोरुज्जितिमनूज्जेषं यं यजमानो वाजस्यैनं प्रसवेन प्रोहामि ॥ अग्निरग्नीषोमाव
ग्नीषोमौ तमपनुदन्तु यमयं यजमानो द्वेष्टि यन्नं द्वेष्टि वाजस्यैनं प्रसवेनापोहामि ॥ अ उपभृत २
भ्यक्ते जुह्वां परिधीननक्ति ॥ यथापूर्वं ॥ वसुभ्यस्त्वा अनज्मि ॥ रुद्रेभ्यस्त्वा अनज्मि ॥ आ
दित्येभ्यस्त्वा अनज्मि ॥ प्रथमं परिधिं गृहीत्वा आश्राव्याह ॥ ओं ३ श्रा ३ वय ॥ अस्तु श्रौ३ष
ट् ॥ इषितो दैव्या होतारो भद्रवाच्याय प्रेषितो मानुषः सूक्तवाकाय सूक्ता ब्रूहि ॥
प्रस्तरादानं ॥ सं जानाथां द्यावापृथिवी मित्रावरुणौ त्वा वृष्ट्यावताम् ॥ विधृती स्थो ने क
त्वा प्रस्तरांजनं ॥ अग्रं जुह्वां मध्यमुपभृती मूलं ध्रुवायां ॥ ओं व्यन्तु वयोक्तं रिहाणाः ॥ स्रु
नीचैर्हरणं ॥ ओं मरुतां पृषतीर्गच्छ वशा पृश्निर्भूत्वा दिवं गच्छ ततो नो वृष्टिमावह ॥
एकं तृणं सव्ये हस्ते ॥ इदं द्यावापृथिवी भद्रमभूदार्ध्म सूक्तवाकमुत नमोवाकम्

ध्यास्मस्मत्क्षो व्यमग्ने त्वं स्मत्क्षवाग ॥ सि ॥ उपक्रमतीदिवस्पृथिव्योरोमन्वतीतेस्मिन्न
द्वेयजमानद्यावापृथिवीस्तां ॥ शंगयीजीरदानू अत्रस्नू अप्रवेदेउरुगव्यूतीअभ
यं च स्तौ ॥ वृष्टिद्यावारीत्यापाशंभुवौमयोभुवानूर्जस्वतीपयस्वतीसूपचरणा
२० स्वधिवरणावतयोराविदि ॥ अग्निरिदंहविरजुषतावीवृधतमहोज्यायोकृत ॥ सो
म इदंहविरजुषतावीवृधतमहोज्यायोकृत ॥ अग्निरिदंहविरजुषतावीवृधतमहो
ज्यायोकृत ॥ विष्णुः उच्चैः इदंहविः उच्चैः [illegible] धत [illegible] उच्चैः [illegible]
[illegible] धतमहोज्यायोकृत ॥ अमावास्यायां ॥ उपांशु ॥ अग्नीषो
मौ ॥ उच्चैः ॥ इदंहविः ॥ उपांशु ॥ अजुषेतामवीवृधेतां ॥ उच्चैः ॥ महोज्यायः ॥ उपांशु ॥ अक्रा ॥ २० ॥
तां ॥ श्राव्य ॥ अग्नीषोमाविदंहविरजुषेतामवीवृधेतांमहोज्यायोऽक्रातां ॥ देवा आज्यपा
आज्यमजुषन्तावीवृधन्तमहोज्यायोऽक्रत ॥ उपांशु ॥ विष्णुः उच्चैः ॥ इदंहविः ॥ अजुषतावीवृध

आ
तमहो ज्यायैः अग्न इन्द्राग्नी इदं हविः अजुषेतामवीवृधेतां महो ज्यायोऽक्रातां॥ देवा आज्य
पा आज्यमजुषंतावीवृधंत महो ज्यायोऽक्रत॥ अग्निर्होत्रेणेदं हविरजुषतावीवृधत
ज्यायोऽ३ महोऽक्रत॥ अस्यामृध्वेद्धोत्रायां देवंगमायामाशास्तेऽयं यजमानः अमुकशर्मा आयुरा
शास्ते सुप्रजास्त्वमाशास्ते रायस्पोषमाशास्ते सजातवनस्यामाशास्त उत्तरां देव
याप यज्यामाशास्ते भूयो हविष्करणमाशास्ते दिव्यं धामाशास्ते विश्वं प्रियमाशास्ते यदने
न हविषाशास्ते तदश्यात्तदृध्यात्तदस्मै देवा रासंतां तदग्निर्देवो देवेभ्यो वनुते वय
मग्नेर्मानुषाः इष्टं च वीतं चाभूवन नो द्यावापृथिवी अंहसस्पातामेह गतिर्वामस्येदं न
मो देवेभ्यः॥ प्रगात॥ अनुप्रहर॥ अध्वर्युः हस्तेनाचरति॥ प्रास्य हरणं॥ वनुषा अग्ने
सिवष्टुमे पाहि॥ आलंभ॥ उदकोपस्पर्शनं॥ अग्नीत्॥ संवदस्व॥ अध्वर्यु॥ अगानग्नीत्॥
अग्नीत्॥ अगन्॥ श्रावय॥ अध्वर्युः॥ प्रगात्॥ श्रौषट्॥ अध्वर्यु॥ स्वगा दैव्या होतृभ्यः
॥ स्वस्तिर्मानुषेभ्यः शं योर्ब्रूहि॥

परिधिभिः सह तु प्रवेशं जुहोति स्रुवाज्जुहोमि स्रुवा सुभग परिधिं गृहीत्वा २
सोम गाय पुरुत मंपुरः हत अवस्यो स्वाहा इदं सोम गाय उं मोष वोलो वाजने त

तं कं योरा वृणीमहे गातुं यज्ञाय गातुं यज्ञपतये दैवी स्वस्तिरस्तु नः स्वस्तिर्मानुषेभ्यः ।
ऊर्ध्वं जिगातु भेषजं शन्नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे । उं यं परिधिं पर्यधत्था अग्ने देव पणिभिर्गुह्य
मानः । तं त एतमनु जोषं भराम्येष नेत्त्वदपचेतयातै ॥ समस्य ॥ उं अग्नेः प्रियं पाथोऽपीतं ॥ परिधिप्र
यां संस्रवा कुतिः ॥ उं स उं स्रवभागास्थेषा बृहन्तः प्रस्तरेष्ठाः परिधेयाश्च देवाः इमां वाचमभि
विश्वे गृणन्त आसद्यास्मिन्बर्हिषि मादयध्वं स्वाहा वाट् । इदं विश्वेभ्यो देवेभ्यो न मम ।
हुतावीस्थो ध्रुवौ पातं सुम्ने स्थः सुम्ने मा धत्तं ॥ वह्निमालभेत । उं यज्ञ नमश्च वेदं होता
कव स्रवमध्वर्यु ॥ आज्यस्थालीमग्नीरादाय पत्नीसंयाजेभ्यो गार्हपत्यं गच्छन्ति ॥ वेदोऽसि वेद
विदय वेदं होता गार्हपत्यं गच्छन्ति । उं दायुषा स्वायुषोदोषधीनां रसेनोत्पर्जन्यस्य धामभिरु द
स्थाममृतां अनु ॥ उत्थाय ॥ सोमाय अनुब्रूहि । उं आप्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्ण्यं भवा ॥२५
वाजस्य सङ्गथे ॥ आज्यग्रहणं प्रथमः ॥ द्वितीयः ॥ तृतीयः ॥ चतुर्थः ॥ उं उम्राउ वय ॥ अस्तु श्रौषट् ॥
सोमं यज ॥ ये यजामहे सोमं सं ते पयांसि समु यन्तु वाजाः सं वृष्ण्यान्यभिमातिषाहः ॥ आप्यायमानो

तानोदेवीः सुहवा शर्म यच्छतु ॥३॥६ चतुर्यहूताः ॥ आवय अस्तु श्रौषट् देवा

अमृताय सोम दिवि श्रवांस्युत्तमानि धिष्व आवौ ३ षट् ॥ इदं सोमाय ॥ त्वष्टारनुब्रूहि ॥ इह त्वष्टारमग्रियं वि
श्वरूपमुपह्वये ॥ अस्माकमस्तु केवलो ३ प्र० ३ आ ३ वय ॥ अस्तु श्रौ ३ षट् ॥ त्वष्टारं यज ॥ ये ३ यज
महे त्वष्टारं तन्नस्तुरीपमध पोषयित्नु देव त्वष्टर्वि रराणः स्यस्वैयतो वीरः कर्मण्यः सुदक्षो यु
क्तग्रावा जायते देवकामो वौ ३ षट् ॥ इदं त्वष्ट्रे न मम ॥ देवानां पत्नीभ्योनुब्रूहि ॥ उत ग्ना व्यन्तु देवपत्नी
स्त्वा ॥ देवानां पत्नीरुशतीरवन्तु नः प्रावन्तु नस्तुजये वाजसातये याः पार्थिवासो या अपामपि व्रते
नां पत्नीर्यज ॥ ये ३ यजामहे देवानां पत्नीरुत ग्ना व्यन्तु देवपत्नीरिन्द्राण्यग्नाय्यश्विनी राट्
आ रोदसी वरुणानी शृणोतु व्यन्तु देवीर्य ऋतुर्जनीनां वौ ३ षट् ॥ इदं देवानां पत्नीभ्यः ॥ अग्नये गृह
पतयेनुब्रूहि ॥ अग्निर्होता गृहपतिः स राजा विश्वा वेद जनिमा जातवेदाः देवानामु
त यो मर्त्यानां यजिष्ठः स प्र यजतामृतावो ३ प्र० ३ आ ३ वय ॥ अस्तु श्रौ ३ षट् ॥ अग्निं गृह
पतिं यज ॥ ये ३ यजामहे ग्निं गृहपतिं हव्यवाडग्निरजरः पिता नो विभुर्विभावा सुदृशीको अस्मे ॥
सुगार्हपत्याः समिषो दिदीह्यस्मद्र्यक्सं मिमीहि श्रवांसि वौ ३ षट् ॥ इदमग्नये गृहपतये पुनः

सत्यं त्वारभे ते तं धर्मं

पाणितलेऽध्वर्युः

आज्यं ... वावसां ... होत्रे ददाति । अध्वर्युः प्रदेशिन्याः पर्वणि उच्चमे अं हुत्वा वावस्पति
मनसस्पतिः स्पष्ट्रोदकं । अध्वर्यो आज्यं पाणितले मवद्यस्व । प्रथमः ॥ सर्वेन्द्वार भंते ॥
इलोपहूता इलोपहूतो मयीद मितियजमानो जपति ॥ तूष्णीं आज्यभक्षः स्रुकस्रुवेण ॥
अदक्षाहुतिः ॐ अग्नेदक्षायो वाडू ॥ इदमग्नये अदक्षाय वे अशीतमायनमम ॥ सच्यनी
स्त्यदक्षिणा गैा जुहोति । सस्तत्यहगां ॥ ॐ अग्नये संवेशपतये स्वाहा ॥ इदमग्नये संवे
शपतये न मम ॥ ॐ सरस्वत्यै यशोभगिन्यै स्वाहा ॥ इदं सरस्वत्यै यशोभगिन्यै न मम ॥
पिष्टलेपाहुतिः ॐ उलूखले मुसले यच्च शूर्पे आशिश्लेष दृषदि यत्कपाले । उअवप्रुषो विप्रुषः संजुहो
मि सत्याः सन्तु यजमानस्य कामाः स्वाहा ॥ इदमग्नये ॥ वेदं पत्नी प्रदाय वाचयेद्धोता ॥ वेदो
सि वित्तिरसि विदेयकर्मासि करणमसि क्रियासि सनिरसि सनितासि सनेयं ॥ घृत ॥२२॥
वन्तं कुलायिनं रायस्पोषं सहस्रिणं वेदो ददातु वाजिनं ॥ यवहवर्ड्डपजीवंतियोज ना
नामसहृशी ॥ तं विदेयप्रजां विदेयकामा यत्रवेति ब्रूहि ॥ वेदशिरसा नाभिदेशमालभत ॥

वेदं ... ... मे चेद दोन् ... प्रभा मुवामि ... ॥
स्यवाशाद्यन लाब ध्वा सविता सुगेवः स्ययतस्यये नो सुलतसाले ... रिको

अध्वर्युपस्तेउ अयंमंत्रः ॐ वेदोसि येन त्वं देव वेद देवेभ्यो वेदो भवस्तेन मह्यं वेदो भूयाः प्रत्वामुंचा
मि वरुणस्य पाशाद्येन त्वाबध्नात्सविता सुशेवः ऋतस्य योनौ सुकृतस्य लोके रिष्टां त्वा
प्रा॰२ सह पत्याद्दधामि ॥ द्विगुणं प्राक्पाशांतस्योपरिष्टान्निकृद्गग्राणि करोति ॥ वेदस्तृणानि ॥
पूर्णमसि पूर्णं मे भूयाः सुपूर्णमसि सुपूर्णं मे भूयाः सदसि सन्मे भूयाः सर्वमसि सर्वं मे भ॰४
भूयाः अक्षितिरसि मा मे क्षेष्ठां इति ब्रूहि ॥ प्राच्यां दिशि देवा ऋत्विजो मार्जयंतामिति ब्रूहि ॥
दक्षिणस्यां दिशि मासाः पितरो मार्जयंतामिति ब्रूहि ॥ प्रतीच्यां दिशि गृहाः पशवो मार्जयंतामिति
ब्रूहि ॥ उदीच्यां दिश्याप ओषधयो वनस्पतयो मार्जयंतामिति ब्रूहि ॥ ऊर्ध्वायां दिशि यज्ञः संवत्स
रः प्रजापतिर्मार्जयंतामिति ब्रूहि ॥ माहं प्रजां परासिचं या नः सयावरी स्थन । समुद्रे वो नि
नयामि स्वं पाथो अपीथेति ब्रूहि ॥ तंतुं तन्वन्रजसो भानुमन्विहि ज्योतिष्मतः पथो रक्ष धिया कृ
तान् ॥ अनुल्बणं वयत जोगुवामपो मनुर्भव जनया दैव्यं जनम् ॥ आवेदः स्तरणम् ॥ स्तवेणातिष्ठता
होमः ॐ अयाश्चाग्नेस्यनभिशस्तीश्च सत्यमित्त्वमया असि ॥ अयासा वयसा हृतो यासन्हव्य

मृहि॥ षया[illegible] नोधेहि भेषजं स्वाहा॥ इदमग्नये॥ अतो देवा अवन्तु नो यतो विष्णुर्विचक्रमे॥
पृथिव्याः सप्तधामभिः स्वाहा॥ इदं देवेभ्यः॥ ॐ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदं॥ समूढमस्य
पांसुरे स्वाहा॥ इदं विष्णवे॥ ॐ भूः स्वाहा॥ इदमग्नये॥ ॐ भुवः स्वाहा॥ इदं वायवे॥ ॐ स्वः स्वाहा॥
इदं सूर्याय॥ ॐ भूर्भुवस्वः स्वाहा॥ इदं प्रजापतये॥ ॐ वेमस्वर अश्वमेयज्ञोपवतेनमः॥ यन्ते
न्यूनं तस्मै त उपयन्नेतिरिक्तं तस्मै ते नमः॥ सर्वं सुकृतमस्तु॥ अभयं नो अभयं नो अस्तु
तीर्थे निष्क्रमणं॥ ध्रुवं आज्यं जुहूं स्रुवा समिध्य जु[illegible] होमिः॥ ॐ देवा गातुविदो
गातुं वित्वा गा तुमित मनसस्पत इमं देवयज्ञं स्वाहा॥ इदं वाताय न मम॥ बर्हिर्होमः॥
ॐ सं बर्हिः पिठित्वा॰ इदं दिव्याय न मम॥ इदं बर्हिषे॥ वेद्यां प्रणीता निनयति परीत्य॥ ॐ कस्त्वा
विमुञ्चति॰ पोषाय निनयामि॥ पुरोडाशकपालेन करणान पांस्यत्यघः॥ रक्षसां जिनं रक्षसां ॥२३॥
भागो सि॥ पूर्णपात्रं निनयति परित्य संततं यजमानोंजलिना प्रतिगृह्णाति॥ ॐ संवर्चसा
विष्णुक्रमान्क्रमते॥ ॐ दिवि विष्णुर्व्यक्रं॰ स्त॰ पा॰ अंतः ॐ पृथिव्यां वि॰ अस्मादन्नादस्तेभाग

मवेक्षते॥ अस्मादन्नान्निर्भक्तो योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः। अस्यै प्रतिष्ठाया इति भूमिमवेक्षते॥
अस्यै प्रतिष्ठायां निर्भक्तो० अग्ने नमस्व: प्राक्। ॐ सं ज्योतिषाभूम। आहवनीयं स्वयं भूरसि रु
यं गार्हपत्यमुपतिष्ठते। ॐ अग्ने गृहपते० ॐ अरूविसृ० ततो सितं तु रस्यनुमात नुहास्मिन्यग्नेस्यो
ॐ साधु संसायामस्मिन्नन्ने स्मिंल्लोक इदं मेकमेदं वीर्यं पुत्रः। अमुकशर्मा अनुसंतनोतु॥ एवं
मेकमेदं वीर्यं पुत्रः। अमुकशर्मा अनुसंतनोतु॥ एवं यथासंख्या॥ ॐ अग्ने व्रतपते० राधी॥ भागं
प्राश्नाति संयज्ञपतिराशिषा युज्यतां॥ ब्राह्मणां तर्पयितवे॥ अहं भोजयिष्ये॥ कर्मापवर्गे सिमि
धमादधाति॥ ॐ नमः कृतायकर्मणे अकृताय कर्मणे नमः॥ अयाश्चाग्निं जातवेदा अंतरः
पूर्वो अस्मिन्निषद्य संन्वन्० सनि० सुविमुञ्चा विमुञ्च धेहि स्मभ्यं द्रविणं जातवेदः स्वाहा॥
यथेतमेव॥ ॥इति पौर्णमासेष्टिः समाप्तः॥ ॥७॥ ॥श्री॥ ॥इति पंचपदार्थाः समाप्ताः॥
॥७॥ ॥शुभमस्तु॥ ॥अथ तीर्थश्राद्धविधिः॥ अवनेजनी पिण्डदानं पुनः प्रत्यवनेजनी॥ भोजनं
दक्षिणादानं तीर्थश्राद्धे षट्पंविधिः॥ १॥ पंचपदार्थसमाप्तः इति इदं पुस्तकं दामोदर गालि मिनं

अग्निहोत्रहवणीं वेदः पवित्रे [illegible] ॥ अतर्द्धानि [illegible] ॥

८

[illegible] होत्र हवणीं [illegible] [illegible] हि [illegible] [illegible] ॥ [illegible]

२ग्र [illegible] प्रतिप्रस्थाता उरंजु [illegible] रूपकल्पनं ॥ पवित्रकरणं ॥ प्राक्षणी संस्कारः ॥ वज्रप्रोक्षणी

[illegible] प्रोक्षणं ॥ असंचरे प्रोक्षणीनां निधानं ॥ प्रतिप्रस्थाता अग्रेण गार्हपत्यं वत्सं वेदिमानमध्व

र्युः प्रतिप्रस्थाता त्राः दक्षिणा वेदि प्राच्यं ॥ प्रतिप्रस्थाता उत्तरवेदेः पश्चात्पुरीषप्रदेशे पांसुग

मनं ॥ चतुर्थीनिरसनानंतरं ॥ हरणप्रैषेहरति स्निरिति प्रतिप्रस्थाता अग्निहरणं ॥ [illegible]

[illegible] प्रणीतादिनिधानं असंचरे प्रोक्षणीनां निधानं ॥ अग्न्याधानं ॥ प्रतिप्रस्था

[illegible] ततः पयस्यामेक्षा च ॥ शाखाच्छेदनमध्वर्युः प्रतिप्रस्थाता मैत्रेण पूर्ववत् ॥ मेत्रवत्सा वित्र

बंधनमुभयोः मरुद्भ्यो भागमिति प्रतिप्रस्थाताः दक्षिणाग्नौ प्रतिप्रस्थाता अध्वर्युः प्रतिप्रस्था

ता पात्रासादनं ॥ अथ प्रतिप्रस्थाताः पात्रासादनानि ॥ शूर्पं [illegible] [illegible] उलूखलमुस

लं हषदुपलं पात्री आज्यस्थाली [illegible] मुष्टिः होहन [illegible] अग्निहस्तवं जुहूं उपभृत्ध्रुवा सल

लेनावच्छादनानि परिधयः विधृत्यो आज्यं [illegible] भांडे [illegible] तावदमनीय [illegible] पूर्णपात्रेकम्

दक्षिणवेद्यां आहवनीयस्थाने [illegible] नीयस्थापनं प्रतिप्रस्थाताः ॥ घ

पल्लाम
पाकरस
हयोःह
यकुमारी
पस्थरी
नमेत्रण
४

२५

परिसी
रणे ४

॥२६॥

पवर्गावेता॥ उपकल्पनीयानीं प्राचतनबर्हिः उत्तर्लौकिकेभ्यो दधिघृतपृषदाज्यपात्रेषु दैवेशमीपलाशमि
श्रा शाकराशानि॥ प्रतिप्रस्थातुः स्योपहितपात्र्यो यवपिष्टं सतो ग्रहणा मरुद्ध्या गुल्फहस्तम
तिविशेषः॥ प्रोक्षणी॥ प्रतिप्रस्थातुः मरुभ्यः प्रोक्षणं॥ पात्राणां प्रोक्षणमुभयोः॥ असंचरे प्रोक्षणि
निधानं॥ कृष्णाजिनादानादि मुसलयोजनांतं पूर्ववदुभयोः॥ कुंभ्यो दांसितिहननमुभयोः॥
स्त्रीयपात्र्यामुभयोर्हविरावपनं॥ आमिमत्रणं॥ फलीकरणमुभयोः॥ इतरेषां विषरणं उभयोः॥ क
रणानां निधानं॥ कृष्णाजिनादानादि प्रोहणांतमुभयोः॥ अधिवर्त्रे वोपसर्जनीग्रहणं प्रतिप्रस्था
तुः पिष्टसंयवनं॥ संयमितस्य पृथक्करणं॥ पात्र्यंगुलिप्रक्षालनस्य पृथक्करणं॥ सेसमीपितं॥
प्रतिप्रस्थातुर्मेष्याः करणं॥ मेषमेष्योर्लौकिकोदकेन उर्णाप्रक्षालनपूर्षणं॥ युगपद्दधिश्रयणं
पयस्यावद्धोर्ध्व पर्यग्निकरणं॥ प्रतिप्रस्थातुः स्वयास्योदकदानं॥ वेदिस्वननं यथा… द्वयोः
परिग्रहणादानुमार्जनांतं पूर्ववद्द्वयोः॥ प्रतिप्रस्थातुर्दक्षिणवेदिसमीपेस्थाप्य… बर्हिरासा
दनं च वाग्यनिष्कालिः॥ पात्रसंमार्जनमुभयोः॥ वाजिनभांडस्य संमार्जनमुभयोः॥ आज्यासन
मुभयोः॥ उत्सवनमुभयोः॥ प्रतिप्रस्थातुर्नवाद्धृषदाज्यानुग्रहणं पन्नतीषत्तुर्ग्रहणमुभयोः॥ प्रति
((प्रस्थातुः पृषदाज्यापावेष्टग्रहणमुभयोपभृति॥ प्र उपभृती च

उर्गृहीत्वा पात्रीतेरश्चं वच्छहीतं पृषदाज्यं ज्योतिरसि विश्वरूपं विश्वेषां देवानां समीत् ॥ सलम्भे ऽहः ।
कृवायां व उद्गृहीत्वा स्थाल्याः पृषसरणमुभयोः ॥ पूर्ववद्विधमो प्रोक्षणमुभयोः ॥ बर्हिः प्रोक्षणमुभयोः ।
मूलादावसेकादि नु आसादनान्तमुभयोः ॥ तत उपभेदासादनमुभयत्रापद्रे प्रतिप्रस्थाता उरापि पृष
दाज्यासादने ॥ ततः कृवासादनात् पुरोडाशविभसमीकरणादि वरैभपात्रीणां स्थापने पुरोडाशी
पात्रीणां वा करंभपात्रीणामुपस्तारः पुरोडाशपात्रीणां वा वाजिनमोऽस्थापस्तरणमुभयोः
तत्र स्थानिघारणमद्रवा वाजिननिषेकः ॥ उभयोर्वाजिनेनिषिच्य शमीपलाशमिश्रकरीराव
पने प्रतिप्रस्थाता उमारुतीसमन्ते तरंभक्षाः करंभपात्रीषु करंभपात्रेकरणे आग्नेयादीनामुद्वास
नेक्रमेण ॥ यथास्वं पृषस्ययोरुद्वासने प्रतिप्रस्थाता उदीच्यामुपस्तीर्य ... निधा
ने ॥ प्रतिप्रस्थातमारुतं मरुतां गृहेति ॥ वारुण्यामेवाः प्ररुतेगृहेति ॥ वाजिनैर्गृहेति वाजिनस्य ॥
आज्यस्थाल्यादिनां आसादनेपयस्यायाः प्रीयाभाधामभ ॥ प्रियं सदः प्रासीदमिति ॥ उत्त
रे वाजिनमत्रेणाग्न्यादिनामालम्भने ॥ प्रतिवाजिनस्य ॥ आत्मानमभनादिरक्षाधाने ह्युभयोः ॥ ॥२५॥
आहवनियोपवाजमुभयोः ॥ आसं ... प्रतिप्रस्थातापत्नीमानेयन्नाहके नवरसीति ॥ ...
... आनयतः प्रघासीनहरति वाचयमे प्रतिप्रस्थाता उः प्रघासि
नोहवामहेमरु॰ सजोषसइति ब्रूहि ॥ मंत्रपठने पत्न्याः प्रघा॰ सजोषसः प्रतिप्रस्थातापत्न्याः सरस्व